

МИНИСТЕРСТВО НА КУЛТУРАТА

НАЦИОНАЛНА ИЗПИТНА ПРОГРАМА

**ЗА ПРОВЕЖДАНЕ НА ДЪРЖАВНИ ИЗПИТИ ЗА ПРИДОБИВАНЕ
НА ТРЕТА СТЕПЕН НА ПРОФЕСИОНАЛНА КВАЛИФИКАЦИЯ**

	Код по СПОО	Наименование
Професионално направление:	212	Музикални и сценични изкуства
Професия:	212010	Музикант – инструменталист
Специалности:	2120101	Пиано
	2120102	Цигулка
	2120103	Виола
	2120104	Виолончело
	2120105	Контрабас
	2120106	Флейта
	2120107	Обой
	2120108	Кларнет
	2120109	Фагот
	2120110	Валдхорна
	2120111	Тромпет
	2120112	Цугтромбон
	2120113	Туба
	2120114	Саксофон
	2120115	Ударни инструменти
	2120116	Арфа
	2120117	Класическа китара
	2120118	Акордеон
Професия:	212030	Музикант – вокалист
Специалности:	2120301	Класическо пеене
	2120303	Поп и джаз пеене

Утвърдена със Заповед № РД09-626/26.08.2016 г.

София, 2016 година

I. ПРЕДНАЗНАЧЕНИЕ И ЦЕЛ НА ИЗПИТНАТА ПРОГРАМА

Националната изпитна програма е предназначена за организиране и провеждане на държавните изпити по теория и по практика на професията и специалността за придобиване трета степен на професионална квалификация по професията **212010** Музикант-инструменталист за специалностите 2120101 пиано, 2120102 цигулка, 2120103 виола, 2120104 виолончело, 2120105 контрабас, 2120106 флейта, 2120107 обой, 2120108 кларнет, 2120109 фагот, 2120110 валдхорна, 2120111 тромпет, 2120112 цугтромбон, 2120113 туба, 2120114 саксофон, 2120115 ударни инструменти, 2120116 арфа, 2120117 класическа китара, 2120118 акордеон и по професията 212030 за специалностите 2120301 класическо пеене, 2120303 поп и джаз пеене, от Списъка на професиите за професионално образование и обучение по чл. 6 от Закона за професионалното образование и обучение (ЗПОО).

Целта на настоящата национална изпитна програма е да определи единни критерии за оценка на професионалните компетенции на обучаваните, изискващи се за придобиване трета степен на професионална квалификация по изучаваната професия и специалност.

Националната изпитна програма е разработена във връзка с чл. 36 от Закона за професионалното образование и обучение в съответствие с Държавното образователно изискване за придобиване на квалификация (Наредба № 58 от 13 февруари 2012 г. за придобиване на квалификация по професия Музикант-инструменталист, изд. ДВ, бр. 22 от 16 март 2012г.).

Държавните изпити по теория и по практика на професията и специалността се провеждат в съответствие с изискванията на ЗПОО и Наредба № 3 от 15.04.2003 г. за системата на оценяване.

II. СЪДЪРЖАНИЕ НА НАЦИОНАЛНАТА ИЗПИТНА ПРОГРАМА

Настоящата национална изпитна програма съдържа:

- 1. Формат и организация на държавните изпити за придобиване на трета степен на професионална квалификация**
- 2. За изпита по теория на професията:**
Учебно съдържание и критерии за оценяване.
- 3. За изпита по практика на професията:**
Репертоарни изисквания
- 4. Препоръчителна литература.**
- 5. Система за оценяване.**
- 6. Приложения:**
  - 6.1. Заявление за допускане до изпити за професионална квалификация
  - 6.2. Примерно изпитно задание на тест по теория на професията – първи и втори модул.
  - 6.3. Карта на оценителя по практика на професията.

III. ФОРМАТ И ОРГАНИЗАЦИЯ НА ДЪРЖАВНИТЕ ИЗПИТИ ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА ТРЕТА СТЕПЕН НА ПРОФЕСИОНАЛНА КВАЛИФИКАЦИЯ

1. Държавните изпити за придобиване трета степен на професионална квалификация са:
  - изпит по теория на професията;
  - изпит по практика на професията.

2. Изпитът по теория на професията е писмен и анонимен, като се провежда под формата на тест. Той включва въпроси от учебното съдържание от задължителната професионална подготовка. Времетраенето на изпита по теория е 4 (четири) астрономически часа.

3. Изпитът по теория на професията за всички професии и специалности се провежда на една и съща дата, определена със заповед на министъра на културата.

4. Изпитът по практика на професията се състои в индивидуално изпълнение на практическо задание/музикална програма/, съставено в съответствие с компетенциите и образователните изисквания за придобиване трета степен на професионална квалификация за съответната професия и специалност. Практическите задания се изготвят от комисия, определена със заповед на директора, като се съобразяват с конкретните условия за провеждане на изпита и се утвърждават от директора на училището.

5. Държавният изпит по практика на професията е публичен.

6. Времето и мястото за провеждане на държавния изпит по практика на професията се определя по график, утвърден от директора на училището.

7. Изпитната комисия на държавните изпити за придобиване трета степен на професионална квалификация се определя със заповед от директора на съответното училище, съгласно чл.35 от ЗПОО.

8. В определеното в графика време и място за провеждане на държавните изпити по теория и практика на професията учениците се явяват с документ за самоличност.

9. Оценките поставени от изпитните комисии са окончателни и не подлежат на промяна.

IV. УЧЕБНО СЪДЪРЖАНИЕ НА ПИСМЕНИЯ ИЗПИТ ПО ТЕОРИЯ НА ПРОФЕСИЯТА И КРИТЕРИИ ЗА ОЦЕНЯВАНЕ

Учебното съдържание за писмения изпит по теория на професията обхваща следните музикално-теоретични дисциплини:

- Теория на музикалните елементи (ТМЕ);
- Хармония;
- Музикален анализ;
- История на музиката.

Тестът за писмения изпит по теория на професията се състои от три модула:

А. Първи модул - включва **22** въпроса със затворен отговор от учебното съдържание по дисциплините: теория на музикалните елементи (**ТМЕ**) – **8** въпроса, хармония – **6** въпроса , музикален анализ – **4** въпроса, история на музиката – **4** въпроса. Всеки верен отговор носи по 1 точка. Максималният брой точки от първия модул на теста е **22**

Първите два въпроса по ТМЕ са слухови задачи, които са записани в аудио формат mp3 и задължително се прослушват два пъти в началото на изпита.

Б. Втори модул – състои се от две части :

-първа част – включва **3 въпроса** с отворен отговор (практически задачи), съобразени с учебното съдържание по дисциплините: теория на музикалните елементи, хармония и музикален анализ . Всяка дисциплина участва с по един въпрос (задача), като верните отговори по теория на музикалните елементи носят **2 точки**; по хармония – **4 точки**; по музикален анализ - **2 точки**. Максималният брой точки за въпросите с отворен отговор (практическите задачи) е **8**.

-втора част - включва комплексна задача с едновременно наблюдение и анализ на нотен текст от музикалната литература (в клавирна фактура), съобразен с учебното съдържание по дисциплините: теория на музикалните елементи, хармония, музикален анализ и история на музиката. Теория на музикалните елементи и хармония участват с по **3** въпроса, музикален анализ и история на музиката участват с по **2** въпроса, като всеки верен отговор носи по **1** точка. Максималният брой точки за комплексната слухова задача е **10**. Максималният брой точки от втория модул на теста е **18 точки**.

Музикалните примери от комплексната слухова задача са записани в аудио формат mp3 и задължително се прослушват два пъти в началото на изпита.

В. Трети модул - писмено развиване на тема, из предварително обявени 10 изпитни теми от учебното съдържание по история на музиката. Писмената работа е в обем до три страници. Максималният брой точки от третия модул на теста е **20 точки**. Оценяването на работите се извършва въз основа на критериите, определени в Раздел VII на програмата „Система за оценяване”, съобразно учебното съдържание към съответната тема.

IV.1. УЧЕБНО СЪДЪРЖАНИЕ ПО „ТЕОРИЯ НА МУЗИКАЛНИТЕ ЕЛЕМЕНТИ”

Теоретични знания, практически и слухови задачи, които включват определяне, построяване и отгатване на:

1. Октавови групи; основни и производни степени, хроматични знаци; нотни ключове - виолинов сол ключ, басов фа ключ, алтов до ключ и теноров до ключ; транспониране чрез смяна на ключа.
2. Прости и сложни метруми. Размери: 2/4, 3/4, 4/4, 3/8, 6/8, 9/8, 12/8; 3/2, alla breve; 5/8 (5/16), 7/8 (7/16), 8/8 (8/16), 9/8 (9/16), 11/8 (11/16). Променливи размери. Основно и особено деление на двуделните и триделните нотни стойности. Видове синкопи.
3. Мажорни и минорни тоналности до седем знака включително. Видове тоналности. Разновидности на мажорния и минорния лад: натурален, хармоничен, мелодичен и бихармоничен вид. Пентатоника. Старинни ладове.
4. Прости диатонични и хроматични интервали – мелодични и хармонични. Видове движения при двуглас. Валдохорнов ред при интервалите.
5. Видове квинтакорди и техните обръщения. Доминантов септакорд и обръщенията му.
6. Обозначения на италиански език на видовете темпа и отклонения. Динамика и динамични знаци. Украшения. Основни знаци за съкращения в нотописа.

IV.2. УЧЕБНО СЪДЪРЖАНИЕ ПО „ХАРМОНИЯ”

Теоретични знания и практически задачи, които включват:

1. Четиригласен строеж и свързване на акордите. Главни и второстепенни тризвучия. Четиризвучия на II, V и VII степени. Разрешения на доминантовото четиризвучие.
2. Ладово-хармонични функции на акордите. Класическа функционална логика.
3. Диатонична секвенция.
4. Каденци – видове според акордов състав, хармоническо и мелодическо положение и метричен момент.

5. Неакордови (чужди) тонове. Характерни акорди под влияние на старите и едноименните тоналности.
6. Отклонение от тоналността и диатонична модулация.

Дейностите, свързани с практическите задачи, включват:

1. Хармонизиране на четиритактово построение при зададени мелодия в сопран или цифрован бас с диатонични тризвучия и четиризвучия на II, V и VII степени (без чужди тонове) в тоналности до 3 знака включително и размер 3/4 или 4/4.
2. Хармоничен анализ, основан на учебното съдържание.

IV.3. УЧЕБНО СЪДЪРЖАНИЕ ПО „МУЗИКАЛЕН АНАЛИЗ”

Теоретични въпроси и практически задачи по темите:

1. Музикална форма и жанр.
2. Музикално-изразни средства.
3. Музикална тема. Определяне на границата и структурата на музикалната тема.
4. Основни формообразуващи принципи и части на формата.
5. Период. Части на периода. Видове.
6. Прости форми. Видове, буквени схеми.
7. Вариационна форма.
8. Сложни форми: сложна триделна форма, рондо, сонатна форма. Особени случаи на сонатната форма.

IV. 4. УЧЕБНО СЪДЪРЖАНИЕ ПО „ИСТОРИЯ НА МУЗИКАТА”

Първи модул:

Учебното съдържание към Първия модул от теста включва теоретични знания за творчеството на българските композитори от Първо и Второ поколение – Е. Манолов, П. Пипков, Н. Атанасов, Д. Христов, Маестро Г. Атанасов, П. Стайнов, П. Владигеров, В. Стоянов, М. Големинов, Л. Пипков, Ф. Кутев, П. Хаджиев.

Втори модул:

Учебното съдържание към Комплексна слухова задача от Втория модул на теста включва теоретични знания за творчеството и епохата, в която живеят и творят композиторите: Й. С. Бах, Фр. Хендел, Й. Хайдн, В. А. Моцарт, Л. ван Бетовен, Фр. Шуберт, Ф. Менделсон, Р. Шуман, Й. Брамс, Ф. Шопен, Ф. Лист, П. И. Чайковски.

Трети модул:

Въпроси за развиване на писмена тема:

Тема № 1. Й. С. Бах – “Добре темперираното пиано” или Бранденбургски концерти.

- Епоха, в която твори композиторът – исторически граници, стилни особености на Барока в музиката. – 2 т.
- Периоди в творческия път на Бах. – 1 т.
- Основни жанрови сфери и произведения на Бах. – 4 т.
- Характеристика на цикъла прелюдия и фуга или на жанра концерто гресо – 1 т.

- Представяне на избраната творба (история и период на създаване, структурни особености, тематизъм, музикален език и черти на стила) – 4 т.

Тема № 2. В. А. Моцарт – Симфония № 41 “Юпитер” или “Вълшебната флейта”.

- Епоха, в която твори композиторът – исторически граници. Изброяване на нови явления в музиката (Виенски класицизъм, сонатно-симфоничен цикъл и жанровете му проявления, комична опера). – 3 т.
- Основни жанрове и произведения в творчеството на Моцарт. – 4 т.
- Представяне на избраната творба (история и период на създаване, описание на структурата, особености в драматургичното изграждане). Характер на тематизма в Симфония № 41 или проявления на оперната реформа на Моцарт във „Вълшебната флейта“. – 5 т.

Тема № 3. Лудвиг ван Бетовен – Симфония № 9 или “Апасионата”.

- Епоха, в която твори композиторът – исторически граници. Изброяване на нови явления в музиката (Виенски класицизъм, сонатно-симфоничен цикъл и жанровете му проявления, комична опера). – 2 т.
- Основни жанрове и произведения в творчеството на Бетовен. – 4 т.
- Обща характеристика на симфонизма на Бетовен като отражение на революционния дух на епохата, типове симфонии в неговото творчество или описание на ролята на клавиричната соната в творчеството му. – 2 т.
- Представяне на избраното произведение (история и период на създаване, структура). Изпълнителски състав и характер на тематизма в симфония № 9 или характер на тематизма и неговото развитие в “Апасионата”. – 4 т.

Тема № 4. Ф. Шуберт – “Хубавата мелничарка” или Симфония № 8 “Недовършена”.

- Епоха, в която твори композиторът – исторически граници, естетиката на романтизма: теми, образи, сюжети, композиционни принципи (програмност, лайттематизъм, монотематизъм, поемност), водещи жанрове в камерната (вокална и инструментална миниатюра) и симфоничната музика (симфония, симфонична поема). – 2 т.
- Основни жанрове и произведения в творчеството на Шуберт. – 4 т.
- Приносът на Шуберт за жанра на соловата песен, вокалния цикъл и симфонията. – 1 т.
- Представяне на избраното произведение (история и период на създаване; брой и структура на песните, сюжет и драматургия, характеристика на вокалната партия, роля на клавиричния съпровод в „Хубавата мелничарка“ или брой части, нова роля на темата на встъплението, характеристика на основните теми в първата част на симфония № 8, смислови и тонални съотношения между тях и функцията им в драматургията на творбата). – 4 т.

Тема № 5. Х. Берлиоз – “Фантастична симфония” или Ф. Лист – “Прелюдии”.

- Епоха, в която твори композиторът – исторически граници, естетиката на романтизма: теми, образи, сюжети, композиционни принципи (програмност, лайттематизъм, монотематизъм, поемност), водещи жанрове в камерната (вокална и инструментална миниатюра) и симфоничната музика (симфония, симфонична поема). – 2 т.

- Многогранна творческа дейност, основни жанрове и произведения в творчеството на Берлиоз или на Лист. – 4 т.
- Обща характеристика на програмния симфонизъм. – 1 т.
- Представяне на избраното произведение (история и период на създаване, структура – брой части, сюжет и литературна програма). Принцип на лайттематизма и оркестрово майсторство във “Фантастична симфония” от Берлиоз или описание на жанра симфонична поема и принцип на монотематизма в “Прелюдии” от Лист. – 5 т.

Тема № 6. Й. Брамс – Симфония № 4 или Дж. Верди – „Травиата“.

- Епоха, в която твори композиторът – исторически граници, нови насоки на развитие в музиката през втората половина на 19в.. – 2 т.
- Основни жанрове и произведения в творчеството на Брамс или на Верди. – 4 т.
- Характеристика на стила на Брамс като съчетание на класически и романтични черти или творчеството на Верди като продължение на италианските оперни традиции - представители. – 1 т.
- Представяне на избраната творба (история и период на създаване, драматургични и структурни особености, тематизъм, музикален език, черти на стила; литературен първоизточник за сюжета, основни герои и вокални похвати в „Травиата“) – 5 т.

Тема № 7. П. И. Чайковски – Симфония № 4 или Мусоргски – „Борис Годунов“.

- Обща характеристика на руската музикална култура през 19. век (идеята за опора върху националните традиции, изброяване на водещи руски композитори от XIX век). – 2 т.
- Основни жанрове и произведения в творчеството на Чайковски или на Мусоргски. – 4 т.
- Обща характеристика на симфонизма на Чайковски – идеята за фатума или новите образни сфери и особености на музикалния език при Мусоргски. – 1 т.
- Представяне на избраната творба (история и период на създаване, драматургични и структурни особености, тематизъм, връзка с фолклора, музикален език, черти на стила; литературен първоизточник за сюжета, основни герои, вокални и оркестрови похвати в „Борис Годунов“) – 5 т.

Тема № 8. С. Прокофиев – “Класическа симфония” или К. Дебюси – “Следобедът на един фавн”.

- Обща характеристика на епохата, в която твори композиторът и изброяване на основните направления в музиката през този период. – 2 т.
- Основни жанрове и произведения в творчеството на Прокофиев или на Дебюси. – 4 т.
- История и период на създаване на избраното произведение. – 1 т.
- Представяне на избраната творба (брой, структура и подреждане на частите и обща характеристика на тематизма, хармоничния език и оркестровата фактура в “Класическа симфония” от С. Прокофиев или новаторството на Дебюси в областта на хармоничния език, ритъма, метрума, тематизма и оркестрацията в “Следобедът на един фавн”. – 5 т.

Тема № 9. П. Владигеров – “Вардар” или П. Стайнов – “Тракия”.

- Обща характеристика на българската музикална култура от периода между двете световни войни - второ поколение композитори, представители и концепцията им за българския национален музикален стил. – 2 т.
- Основни факти от жизнения и творчески път на избрания композитор, жанрове и произведения в неговото творчество. – 4 т.
- История и време на създаване на произведението от съответния автор. – 1 т.
- Произход на началната тема на рапсодия “Вардар”, брой и описание на дяловете на творбата или литературна основа и общо описание на структурата на симфоничната поема “Тракия”. – 2 т.
- Връзката с фолклора в избраното произведение и обща характеристика на стила на неговия автор (характер на тематизма, особености на хармоничния език, ритъма, метрума и оркестровото писмо). – 3 т.

Тема № 10. М. Големинов – “Нестинарка” или В. Стоянов – “Бай Ганьо”.

- Обща характеристика на българската музикална култура от периода между двете световни войни - второ поколение композитори, представители и концепцията им за българския национален музикален стил. – 2 т.
- Основни факти от жизнения и творчески път на избрания композитор, жанрове и произведения в неговото творчество. – 4 т.
- История и време на създаване на произведението от съответния автор. Връзка с народната обредност в танцова драма “Нестинарка” или литературна основа на гротескна сюита “Бай Ганьо”. – 1 т.
- Описание на сюжета на “Нестинарка” - архаиката като значима тема в българската музика, брой и заглавия на частите на симфоничната сюита от танцовата драма или брой, заглавия и описание на частите на симфоничната сюита “Бай Ганьо” - гротеската като нова тема в българската музика. – 2 т.
- Връзката с фолклора в избраното произведение и обща характеристика на стила на неговия автор (характер на тематизма, особености на хармоничния език, ритъма, метрума и оркестровото писмо). – 3 т.

Забележка: Разпределението на точките се отнася за критерия „Степен на обхващане на проблематиката“ – 12 т.

V. РЕПЕРТОАРНИ ИЗИСКВАНИЯ ЗА ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ ПО ПРАКТИКА НА ПРОФЕСИЯТА

V.1. Професия музикант-инструменталист (класически музикални инструменти):

Специалност “Пиано”

1. Бах- Прелюд и fuga из “Добре темперирано пиано”
2. Етюд по избор от Шопен, Лист, Рахманинов, Скрябин и др.
3. Цяла соната от Бетовен, Хайдн или Моцарт
4. Романтична пиеса от Шуберт, Шопен, Шуман, Брамс, Чайковски, Рахманинов и др.
5. Българска пиеса

Специалност “Акордеон”

1. Полифонична пиеса
2. Две части от циклично произведение (бърза и бавна)
3. Една част от концерт или концертна пиеса (тема с вариации, рапсодия, фантазия и др.)
4. Пиеса от български автор, или в народен дух /български народен танц или песен/

Специалност “Цигулка”

1. Един етюд
2. Моцарт – концерт I или II и III част
3. Бах – бавна и бърза част от Сонати и партити за соло цигулка.
4. Концерт – романтичен или съвременен - I или II и III част
5. Пиеса

Специалност “Виола”

1. Един етюд
2. Бароков или класически концерт - I или II и III част
3. Концерт по избор - I или II и III част
4. Бах – бавна и бърза част от сюита
5. Пиеса

Специалност “Виолончело”

1. Един етюд
2. Бах – бавна и бърза част от сюита за соло виолончело
3. Класически концерт с каденца - I част
4. Концерт по избор - I или II и III част с каденца
5. Пиеса или част от соната

Специалност “Контрабас”

1. Един етюд
2. Бах- бавна и бърза част от солова сюита или бърза и бавна част от сюита в стар стил от Х. Фриба
3. Концерт по избор - I или II и III част
4. Две пиеси с различен характер

Специалност “Арфа”

1. Един етюд
2. Барокова пиеса
3. Концерт по избор – I или II и III част
4. Две пиеси с различен характер

Специалност “Класическа китара”

1. Един етюд
2. Бах – бавна и бърза част от сюита
3. Соната по избор – I или II и III част
4. Две пиеси с различен характер

Специалност “Флейта”

1. Един етюд
2. Моцарт- концерт – I или II и III част
3. Барокова соната – бърза и бавна част
4. Виртуозна пиеса
5. Българска пиеса

Специалност “Обой”

1. Един етюд
2. Бароков концерт или Й. Хайдн – концерт C dur – първа или втора и трета част
3. Барокова соната - бавна и бърза част
4. Пиеса по избор
5. Българска пиеса

Специалност “Кларинет”

1. Един етюд
2. Моцарт – концерт, I или II и III част
3. Концерт по избор - I или II и III част
4. Пиеса по избор
5. Българска пиеса

Специалност “Фагот”

1. Един етюд
2. Соната - бърза и бавна част
3. Концерт по избор - I или II и III част
4. Пиеса по избор
5. Българска пиеса

Специалност “Тромпет”

1. Два етюда по избор – единия с транспониране
2. Концерт по избор – I или II и III част
3. Две пиеси с различен характер

Специалност “Валдхорна”

1. Два етюда по избор – единия с транспониране
2. Концерт по избор – I или II и III част
3. Две пиеси с различен характер

Специалност “Цугтромбон”

1. Два етюда с различен характер
2. Концерт по избор – I или II и III част
3. Две пиеси с различен характер

Специалност “Туба”

1. Два етюда с различен характер
2. Концерт по избор – I или II и III част
3. Две пиеси с различен характер

Специалност „Саксофон”

1. Един етюд
2. Класическа пиеса по избор
3. Концерт по избор – I или II и III част
4. Джаз пиеса по избор

Специалност “Ударни инструменти”

1. Пиеса за малък барабан или комплект барабани
2. Пиеса за тимпани или част от концерт
3. Пиеса за пластинков инструмент с акордова техника
4. Пиеса за инструмент по избор
5. Българска пиеса по избор

ДОПЪЛНИТЕЛНИ ИЗИСКВАНИЯ:

Репертоарът за всички специалности, с изключение на мембранните инструменти от специалност ударни инструменти /тимпани, малък барабан и комплект барабани/, се изпълнява наизуст.

V.2. Професия музикант-вокалист (специалност класическо пеене и специалност поп и джаз пеене):

Специалност „Класическо пеене“

1. Класическа ария
2. Романтична ария
3. Романтична песен
4. Българска песен

Специалност „Поп и джаз пеене“

1. Две български песни с различни стилови характеристики
2. Един джаз стандарт
3. Една песен в стил джаз с импровизационен характер
4. Една ария из мюзикъл

Забележка: Репертоарът за специалност „класическо пеене“ и за специалност „поп и джаз пеене“ се изпълнява наизуст.

VI. ПРЕПОРЪЧИТЕЛНА ЛИТЕРАТУРА:

1. Елементарна теория на музиката – П. Хаджиев, изд.Музика, 2004г.
2. Обща теория на музиката – К. Константинов, изд. Наука и изкуство 1960г.
3. Курс теории музыки – А.Островски, изд.Музыка,1988г.
4. Теория на музикалните елементи. Тестове.- Р.Дюлгерова - Пръвчева, НБУ София,2007 г.
5. Задачи и упражнения по елементарна теория – П.Минчева, изд. Balkanota, 2010г.
6. Хаджиев П.,Учебник по хармония за средните музикални училища,1976 г.
7. Райчев А.,Хармония, учебник за БДК,1974 г.
8. Елиезер Б.,Задачи по хармония,1976 г.
9. Елиезер Б.,Задачи по цифрован бас,1982 г.
10. Стоянов П.,Хармония, 2010 г.
11. Аврамов Е.,Ръководство по практика на хармоничния анализ, I и Пч.,1975 г.
12. Белтрандо-Патие, Мари-Клер. История на музиката. Ч. 1. С.: Музика, 1997 г.
13. Белтрандо-Патие, Мари-Клер. История на музиката. Ч. 2. С.: Музика, 1999 г.
14. Крачева, Л. Творци и творби. Част първа. С.: Марс, 2006 г.
15. Крачева, Л. Творци и творби. Част втора. С.: Марс, 2010г .
16. Крачева, Л. Българската музикална култура. От древността до наши дни. С.: Марс, 2008 г.
17. Стоянов, П., Музикален анализ. С.,ДИ „Наука и изкуство“,1969 г.
18. Стоянов, П., Музикален анализ, I и II ч., С., Музика, 1993 и 1995 г.
19. Мазель, Л.,Цукерман, В. Анализ музыкальных произведений. М.,1967 г.
20. Способин, И. Музыкальная форма.М. Музыка,1980 г.
- 21.. Брашованова, Л., Стоянов, П., Христоматия по музикална литература с анализи, С., Наука и изкуство, 1972 г.

VII. СИСТЕМА ЗА ОЦЕНЯВАНЕ

1. Системата за оценяване на държавните изпити за придобиване на професионална квалификация е точкова. Максималният брой точки за оценяване на всяка изпитна тема и на всяко индивидуално практическо задание е 60. Неправилният отговор се оценява с 0 точки. Непълният отговор се оценява с част от точките за верен отговор.
2. Оценяването на писмените работи от държавния изпит по теория, както и изпълнението на индивидуалното практическо задание се извършва по единни критерии.
3. Крайната цифрова оценка от държавния изпит по теория на професията и от държавния изпит по практика на професията е средноаритметичният сбор от точките на членовете на комисията. Преминаването от точки в цифрова оценка се извършва по следната формула:

Цифрова оценка = общият брой точки : 10

Получената цифрова оценка се изчислява с точност до 0,01.

4. Цифровите оценки се вписват в протоколите за резултатите от държавния изпит по теория на професията и от държавния изпит по практика на професията.
5. Оценка от държавните изпити по теория и практика на професията са окончателни.

Критерии за оценяване по теория на професията и специалността:

№	Критерии за оценяване по теория на професията	Брой точки
1.	Тест – първи модул, двадесет и два въпроса със затворен отговор	22
2.	Тест – втори модул, въпроси с отворен отговор (практически задачи) и комплексна слухова задача	18
3.	Тест – трети модул, писмено развиване на тема	20
3.1	- степен на обхващане на проблематиката	12
3.2	- познаване и владееене на терминологията	2
3.3	- вярност на определенията и примерите	2
3.4	- логична структура на изложението	2
3.5	- граматически правилен език и стил	2
	Максимален брой точки:	60

Критерии за оценяване по практика на професията и специалността:

№	Критерии за оценяване по практика на професията	Максимален брой точки
1.	Техническо владееене на репертоара – звукоизвличане, щрихи, темпо, ритъм.	20
2.	Художествено изграждане на творбите - стил, динамика.	20
3.	Сценично присъствие	20
	Максимален брой точки:	60

Забележка: При оценката за цялостно представяне на програмата се взема предвид и подбора на произведенията включени в нея – съобразени с художествения опит и предразположението на ученика към тях, както и съответствието на техническите му умения, със съдържащите се в тях трудности.